

ET NYTT ADMINISTRASJONSRAAD.

Vi har ved flere anledninger gitt uttrykk for den tanke at Norge etter krigen bør kunne gjennois på hjemmefrontens grunn. I praksis vil dette innebære at vår nåværende regjering snarest mulig etter landets befrielse blir etterfulgt av et nytt administrasjonsråd. Man har kritisert administrasjonsrådet av 1940 fordi man har ment at selve den forhandlingslinje som det gikk inn for, var feilaktig og skadelig for vårt land; men ingen har kritisert dets sammensetning og ingen vil benekte at disse menn - som ikke tilhørte partipolitikernes krets - klarte å løse sin vanskelige oppgave på en tilfredsstillende måte. En "hjemmefrontsregjering" måtte på samme måte bestå av framragende fagfolk. Dens medlemmer måtte nyte almen tillit og de måtte ha inntatt en rekke nasjonal holdning i okkupasjonsårene. Ennvidere måtte flertallet ha tilbrakt den største tid siden 1940 i Norge og ikke utenfor landets grenser, men det ville ikke være riktig å utelukke folk fordi de på et eller annet tidspunkt ble nødt til å forlate landet.

Vi mener det ville være meget gunstig om en slik hjemmefrontsregjering - hvilende på den bredest mulig demokratiske basis - kunne overta styret i den første tid etter befrielsen og at man ventet i det minste et halvt år med utskrivelsen av valg til nytt storting. De konstitusjonelle vanskeligheter ved denne ordning skulle ikke være uevervinnelige og fordelene er temmelig innlysende: En kunne få drept den partipolitiske strid i allfall inntil den norske befolkning har fått et ernæringsmessig tilskudd til klippfisken og potetene, den verste bolignød er bekjempet og gjenoppbyggingen i det hele er kommet i gang. Men det er like innlysende at en fri presse måtte våke over denne midlertidige regjeringens disposisjoner, og det er også en selvfølge at de nye stortingsvalg ikke må trøstes ut over det fikserte tidspunkt da hjemmefrontsregjeringen i sin tur skal vike for en ny regjering, utgått av det nye storting. Man kan kritisere de utlønper som det parlamentariske styresett medfører, men tidspunktet egner seg ikke til å kaste alt det gamle overbord til fordel for noe helt nytt og uprøvet.

FRANSK FRIGJØRING.

Følgende artikkel har vi hentet fra vår kolloge "KRIGSOVERSIKT":

De alliertes strålende seier i slaget om Frankrike skyldes ikke minst det ypperlige samarbeid mellom invasjonstroppene og den franske motstandsbevegelse, både de militære grupper og befolkningen forøvrig. Deres uredde, velorganiserte og disiplinerte innsats bidro i høy grad til å sette de tyske styrker ut av spillet, gjorde det mulig å gjennomføre befrielsen på forbausende kort tid og reduserte betydelig dens omkostninger både i menneskelig og materielle verdier. Bortsett fra området ved selve bruhodet i Normandie, hvor det gikk sterkt ut over enkelte byer, kostet felttoget forbausende lite av franske liv og fransk eiendom. Det viser betydningen av en vel forberedt motstandsbevegelse i alle okkuperte land og aksjonspunktet fra Frankrike kan gi oss mange verdifulle lærdommer.

På grunnlag av direktivene til den franske motstandsbevegelse og meldingene om dens innsats kan man denne seg et ganske godt inntrykk av hvordan det hele forløp. Straks invasjonen begynte, ble det fra den allierte overkommando sendt ut generelle forholdsregler for befolkningen i Frankrike; disse retningslinjer gikk ut på at befolkningen i første omgang skulle holde seg i ro og utføre sitt vanlige arbeid, hvis man ikke hadde fått særlige instruksjoner ad annen vei. En forhastet reising av hele folket kunne forsinke frigjøringsprosessen i stedet for å påskynde den. I et opprop fra den provisoriske franske regjering i Alger het det at alle franske menn var kritisert for frigjøringskampen fra og med invasjonssdagen, men de

sivils ikke holder ikke oppfordret til å gripe åpent inn i kampen. De skulle nå som oppgave å sabotere i det stille, de skulle hjelpe innenriksstyrkene og de allierte fallskjermjegere og allors sinke tyskerne dersom det var mulig.

De aktive militære styrker i Frankrike - "Armée de la Résistance" og Le Maquis, nå slått sammen under betegnelsen "Force Françaises de l'Intérieur" (FFI) - fikk sine spesielle instruksjoner dels gjennom kringkastingen, dels direkte og hemmelig fra den allierte overkommando. Både de åpne direktiver og rapportene om FFIs virksomhet viser at hovedangrepene ble satt inn mot de tyske sambandslinjer, jernbaner, veier, bruer, telekommunikativ, oljelagre, telefon- og telegraf-linjer osv. I endel tilfeller - sær i kampens senere faser - ble det også satt inn angrep fra FFIs side mot tyske troppesvdelinger direkte, men det hovedinntrykk, en får, er at de indre styrker etter den allierte overkommandos mening egner seg bedre til å forsinke tyskerne enn til å drepe dem. I invasjonens første kritiske fase da det gjaldt å sikre bruhodet og hindre tyskerne i å kaste fram sine operative reserver i en fart fikk drevet de allierte på sjøen igjen før de hadde ordentlig fotfeste, spilte FFI en meget viktig rolle ved siden av eg i samarbeid med det allierte flyvåpen, når det gjaldt å bryte de tyske kommunikasjonslinjer og sinke framføringen av troppene. Man bør merke seg at alle franskmenn som arbeidet i transport-etatene fikk ordre om å sabotere tyske transporter i så stor utstrekning som over hodet mulig. Disse grupper av folket fikk åpne instruksjoner fra general Eisenhower alt selve invasjonssdagen. Funksjonærene og arbeiderne i jernbanen, veivesen, kanalvesen osv. fikk ordre om med alle midler å hindre tyske transporter. FFI fikk ordre om å hjelpe til dette arbeide, men alle andre ble bedt om å holde seg unna og overlate jobben til "fagfolkene". Senere ble ordrene differensiert noe: Jernbanefolk i komsonene ble således skilt ut som en egen gruppe, de skulle ikke sette alt inn på å sabotere til siste øyeblikk, men trekke seg ut av kampan og holde seg skjult slik at de kunne stå til de alliertes disposisjon så snart området var befrikk. Det samme gjaldt f.eks. dokkarbeideme i Cherbourg, fabrikk- og verstedsarbeiderne og fabrikkene; de skulle forsøke å hindre tyske ødeleggelsesverk og allors prøve å komme seg igjennom kampdagen så de kunne stå til tjeneste for de allierte etterpå.

I en senere fase av slaget da de allierte gjennomførte sine store offensivoperasjoner, spilte også FFIs angrep på sambandslinjene en meget viktig rolle. 1) fordi de hindret tyskerne i å gjennomføre de raske troppesforflytninger som var nødvendige, 2) fordi aksjoner mot telefon, telegraf osv. sterkt reduserte effektiviteten av den tyske underretningstjeneste, slik at overledelsen for en stor del måtte treffe sine disposisjoner i blinde, og 3) fordi den tyske hærledelses muligheter for å få sine ordre raskt og hemmelig fram til de enkelte forband ble sterkt beskjært, noe som i høy grad vanskeliggjorde et samlet planmessig forsvar.

I en ennå senere fase av kampen kom FFIs aksjoner direkte mot tyske styrker til å spille en stor rolle. Det var særlig etter at det tyske forsvar var begynt å bryte sammen. Ved å gå til angrep mot tyske nøkkelstillinger, f.eks. trafikk-knutepunkter, og besette dem, avskar FFI ofte betydelige tyske styrker fra deres retrettveier. Likeledes har det vært av stor betydning at opprensningsaksjoner i stor utstrekning har kunnet overlates til FFI, slik at de allierte styrker ikke behøvde å avse folk og tid til disse oppgavene. At franske organer de fleste steder straks har kunnet overta siviladministrasjonen har virket i samme retning. FFIs befrielse av Paris var naturligvis mulig gjort ved invasjonstyrkenes operasjoner, som truet med å omringe byen. Men også denne aksjon er et vitnesbyrd om hvordan et okkupert lands underjordiske arbeid kan avlaste invasjonstyrkene og om at resolutte handling i det rette øyeblikk både kan

påsky: befrielsen og skåne såvel liv som eiendom. Et frontalangrep mot Paris utenfra ville ha medført det man edobbelte offer.

Blant andre oppgaver de andre styrker har løst i Frankrike og Belgia er direkte sabotasje mot den tyske krigsindustri og at friskerene i en rekke tilfeller har kunnet hindre tyske ødeleggelse under retrettene (sprangninger av bruene, havneanlegg osv.).

Allt ialt viser begivenhetene på vestfronten betydningen av friskeroperasjoner i fiendens rygg. De andre motstandsbevegelser må ta på seg, oppveies langt av de fordeler både de allierte tropper og landets egne innbyggere har av hjelpen. Heller ikke skal man undervurdere den betydning det har for et lands selvaktelse at dets egne styrker deltar aktivt i frigjøringsverket og bærer sin del av byrdene. De franske friskerens beredthet i Paris har vel mer enn noe annet bidratt til å gjengi franskmennene selvtillit og selvaktelse etter katastrofen i 1940. Også Norges time kan snart komme. Det er enhver plikt å forberede seg så godt det er gjørlig, både psykisk og fysisk. I ventetiden gjelder det framfor alt å vise beherskelse og nøye følge ordrene fra overkommanden. Disiplin er det første bud. Men når dagen kommer, gjelder det at også offerviljen er tilstede.

NORGESNYTT.

Tirsdag den 10. oktober ble "Nordkynn" og "Senja" tilhørende Vesterålske IS rekvirert av tyskerne i Oslo. Det ble gitt ordre til å tömme lasten og gå i ballast til Tromsø.

Flere framtrædende IS-menn i næringsdepartementet i Oslo er blitt arrestert, bl.a. kontersjefene Hestnes, Ström og Strand. De to førstnevnte har tjenestegjort som sambandsmenn for IS i departementet. Ström var sjef for importlisenskontoret. Det antas at arrestasjonene har sin grunn i en større korrupsjonsaffære.

Tyskerne har gått til represalier på grunn av sabotasjehandlingene mot deres lagre av driftsmidler. Etter de siste sabotasjeaksjoner mot generatorknøttfabrikkene har de tyske militærmyndigheter nedlagt forbud mot å transportere poteter med lastebil til sivilt behov. Forbudet gjelder både dag- og nattkjøring. Overtrædelse av forbudet har tilfølge at bilen blir beslaglagt og mannskapet overlatt til sikkerhetspolitiet. Både selger og kjøper skal arresteres for sabotasje mot "Vernemakta". Vi behøver neppe påpeke hvilke følger slike represalier har i denne tid hvor matsituasjonen er så kritisk.

Whist og kaptein Heilfesen er gjenstand for interesse fra IS hjemmelige undersøkelseskomite.

Tyske sykkelpatroljer i Oslos gater undersøker folks legitimasjonskort.

Sist søndag ble turgjengere arrestert ved Østernvannet, nær Oslo. De ble forhørt inngående. Lignende arrestasjoner har også vært foretatt ved Heggelivannet. Turgjengere som har vært utstyrt med kart og kompass har i mange tilfeller blitt betraktet og behandlet som "medlemmer av militærorganisasjoner". For enkelte har søndagssturen resultert i et lengere opphold på Grini.

Lørdag aften hørtes det eksplosjoner i Kussius-tietallverefabrikk på Bryn. Straks etter oppsto det en voldsam brand. Det sies at fabrikken var beskjefliget med å lage håndgranater for tyskerne.

Like før kl. 8 lørdag morgen ble det forbytt sabotasje mot tyske lagre i Ringnes Bryggeri. Arbeiderne fikk noen minutters varsel og bare noen få ble lettere skadet. Lagrene besto visstnok av bensin, flydeler og gummi.

Leveranser av poteter til tyskerne saboteres. I Ramnes i Vestfold ble således 25.000 papirsekker som skulle brukes til tyske transporter ødelagt.

110 firmer som har vært bosatt i Norge sitter nå internert på Hovedøya. De er forelagt et skjema til underskrift, som vil kaste dem rett i armene på tyskerne, men det forlyder at bare noen ganske få av dem har skrevet under.

NYHETERNE SÖNDAG.

Vestfronten. De kanadiske tropper som kjemper ved Scheldemunningen for å befri Antwerpenens havn har gått over Leopold-kanalen på et nytt sted. På sydsiden av kanalen har de allierte styrker fått nye forsterkninger, og allierte tanks er ført over kanalen. Meldinger søndag sier at kontakt er oppradd med de kanadiske kommandostyrker som landet fra sjöen. De alliertes grep over veien til öya Boverland er fast. Allierte fly støtter landstyrkene. Styrker fra 2. britiske arme rykker östover fra Mijmegen mot Maas på en 6 km bred front. I Aachen raser heftige kamper og tyskerne som i de seneste dager forjebes har forsökt å unnsatte den innestengte garnison har hatt blodige tap. De allierte tropper rykker fram fra hus til hus mens fly og artilleri knuser all organisert tysk motstand. Tyske sivilpersoner forlater byen og man regner med at ialt 3.000 mennesker har sökt beskyttelse hos de allierte. Tyskerne har tapit särlig mange tanks under sine motangrep pö for byen.

Flyangrep. RAF var igjen over Tyskland lördag og söndag. Mälene var Duisburg, Braunschweig, Berlin og Hamburg. Det er annen gang Duisburg er angrepet i löpet av 24 timer. Disse angrep er de kraftigste som er rettet mot noe tysk mål under krigen. 9.500 tonn bomber, en större bombelast enn Luftwaffe har kastet over London siden krigen begynte ble kastet mot Duisburg under to tett pähverandre fölgende angrep natt til söndag. Duisburg er den större innlandshavn i Tyskland og har meget stor betydning som forsyningsentrum. Byen er et av Tysklands största arsenaler, og har den större betydning for kampene pä vestfronten. Over 1.200 amerikanske bombefly angrep lördag Köln for annen gang i löpet av et dög. Andre flyangrep Seabrücken, Kaiserslautern og Düsseldorf, skiper pä og verfter langs Rhinen. 4.000 britiske og amerikanske fly var over Tyskland lördag og natt til söndag. 45 fly eller ca. 1% gikk tapit. BBC-medarbeider som var med et av flyene over Duisburg sier: "For at år siden ville det nesten ha vært selvmord ä fly inn over Ruhr om dagen. I dag sä vi ikke et eneste tysk fly, bare våre egne jagere over oss pä begge sider." Det britiske luftdepartement meddelte i går at britiske bombefly nå bruker en ny type 6 tons bomber som har stor gjennomslagskraft og stor sprengvirkning. De er blitt kaldt jordskjelvsbomber.

Östfronten. Den röde här som fredag inntok Riga rykker hurtig fram mot SV og har herredömet over hele jernbanen mellom Riga og Mittau. Tyskernes retrett er derved ytterligere vanskeliggjört, og sjörutene er stadig truet av russiske sjö- og luftstyrker. Russiske fly angrep lördag Memel og Tilsit. Under angrepet lä ni forsyningskip pä havnen i Memel foruten at det var store troppekonsentrasjoner i byen. Et tog pä stasjonen i Tilsit fikk en fulltreffer. Fire tyske transportskip er senket i Östersjöen. I Transsylvanien har russerne gått over Bistrita og har befriidd en by 80 km fra Cluj. I Jugoslavia kjemper russiske og jugoslaviske styrker i Beograds gater. För troppene gikk inn i byen slo de en SS-divisjon pä flukt. - Ubekreftede meldinger sier at det viktige jernbaneknutepunkt Nisj, S for Beograd er befriidd.

Finnland. Finske tropper står bare få km fra Rovaniemi. Det foregår artilleriduellter og det ser ut som om de finske kanoner trekker det löngste strä. Det tyske hovedkvarter er flyttet lenger nordover. Etter at finnene nå behersker store delar av jernbanen til Iornä, er finske flyktninger begynt ä vende tilbake fra Sverige.

Öngarn. Det blir mödt at Ungarn söker väpenstillstand, men det förefiggar ingen bestemt bekräftelse fra offisielt alliert hold. Ubekreftede meldinger har tidligere opplyst at villkärne allerede skal være fastsatt og vedtatt. Italia. Råde 5. og 8. arme har hatt ny framgang. Tyskerne er drevet ytterligere tilbake langs veien Rimini - Bologna og allierte tanks et kommet et gödt stykke pä vei over kanalen ved Rubicon.

Hellas. Athen, Hellas hovedstad, med havnebyen Piräus ble befriidd fredag. Britiske styrker er rykket inn i byen etter at gräske friskarer hilt hadde fordrivet de tyske styrker fra denne, og det hersker nå ro og orden. Etter at byen ble befriidd bringer allierte transporter medisin og levnetsmidler til befolkningen. De tyske tropper blir av friskerene drevet nordover. Korfa övriga seg etter at Athen var befriidd.